

De Dodaars als broedvogel in 1966

Het hieronder volgend korte verslag heeft uitsluitend betrekking op de gegevens, die zijn binnengekomen in het najaar van 1966, naar aanleiding van een verzoek in het voorjaar aan alle Nederlandse vogelaars om voor zover mogelijk alle inlichtingen te verschaffen over hen bekende broedgevallen van de Dodaars in dat jaar. Viel het aantal medewerkers, dat zich opgaf, al wat tegen (± 60), het aantal formulieren, dat ingevuld geretourneerd werd van de 200 die tenslotte nog waren verstuurd, was nog veel kleiner, nl. slechts 32. Het is dan ook bij lange na niet mogelijk een volledig beeld te geven van de broedvogel-populatie van de Dodaars in Nederland in 1966. Het werkelijk aantal moet hoger liggen. Het voorlopig onderzoek naar de gegevens uit de literatuur van de laatste 25 jaar wijst hier al op. Bovendien geeft de *Avifauna van Nederland* nog op: als broedvogel vrij talrijk. Dit houdt in, dat het minimum-aantal toch nog altijd op 2500 broedparen wordt geschat.

Verscheidene tekenen wijzen er echter op, dat het aantal broedvogels gestaag afneemt. Dat de stand echter zou zijn teruggelopen tot het peil van onze enquête-uitslag kan ik toch niet aannemen. Wij hopen dan ook, dat deze uitslag een stimulans mag zijn voor een ieder, die het onder ogen krijgt, om het komende seizoen zijn aandacht eens speciaal te wijden aan dit probleem, aan deze vogel, die zich gedurende de broedtijd zo meesterlijk weet schuil te houden.

Vele jaren reeds worden ze in de Zaanstreek gedurende de broedvogel-inventarisaties van de omringende weidevogelgebieden meegeteld. Vaak vond ik in mijn rayon in één seizoen 5-7 nesten bewoond, die meerdere malen werden gecontroleerd. Nooit echter zagen we één van de oudervogels. Zodra we in de buurt kwamen bedekte de broedende vogel zijn 5 of 6 eieren met een laagje darmwier (*Enteromorpha*) en verliet dan snel het kleine drijvende nest. Nauwelijks zichtbaar ligt dit dan als een kleine verhoging in het omringende darmwier, volkomen eender van kleur en uiterlijk, vaak dicht tegen de met riet begroeide oever van de nauwelijks 40 cm diepe sloot, die meestal slechts enkele meters breed is. Meerdere mensen passeren vaak dagelijks deze kleine hoopjes groen zonder dat ze maar een moment beseffen, dat het hier een nest van de Dodaars betreft. Toen we naderhand in een schuilhut bij één van de nesten verbleven, bleek dat de vogel zijn nest al verliet lang voordat de naderende roeiboot binnen gezichtsafstand was gekomen. Hij verdween prompt onder water om, na tenminste 50 m te hebben afgelegd, pas weer boven te komen, vlak langs de oever met alleen zijn kop zichtbaar tussen de riethalmen. De rest van het lichaam bleef onder water.

Deze schuwheid van de vogel is toch waarschijnlijk wel één van de redenen dat zo weinig waarnemers deelnamen aan genoemde landelijke inventarisatie. Het is nl. nodig om in een bepaald gebied elk hoekje of plekje nauwkeurig na te lopen om te voorkomen, dat men de vogel mist. Hem of haarzelf krijgen we nl. alleen bij toeval te zien. Een goed hulpmiddel is bovendien om in het voorjaar te letten op de baltsroep van de mannetjes of in het naseizoen uit te kijken naar eventuele jonge vogels. Alleen op die manier is het mogelijk om een indruk te verkrijgen van de eventuele dichtheid van de populatie in een bepaald terrein.

Het spreekt vanzelf, dat naast de positieve resultaten van een dergelijk nauwkeurig onderzoek, ook de eventuele *negatieve* gegevens voor ons van éénzelfde belang zijn. Het liefst aangevuld met gegevens over het voorkomen van deze soort in voorgaande jaren. Slechts van een enkele waarnemer ontvingen we tot op heden ook deze negatieve resultaten. Een volgende maal zouden we in de kaart deze gegevens dan kunnen combineren met de

positieve, om zodoende tot een beter overzicht te komen van dat deel van Nederland, dat werkelijk onderzocht is op de aanwezigheid van de Dodaars als broedvogel.

Zonder twijfel is de soort sedert de laatste 25 jaar in de Zaanstreek hard achteruit gegaan. De oorzaken zijn nog niet voldoende duidelijk, de verzoeting van het milieu, met al zijn gevolgen voor de bestaande flora en fauna, speelt hierbij waarschijnlijk ook een rol. Zo wordt in het gebied rond Zwet en Merken, waar deze verzoeting het verst is gevorderd, de Dodaars al sinds jaren niet meer als broedvogel waargenomen.

In de Wetenschappelijke Mededeling no. 6 van de KNNV (1953), handelende over dit gebied, wordt de Dodaars nog vermeld als broedvogel van de smallere sloten, waarschijnlijk in aantal afnemend.

De totale populatie van deze soort in de Zaanstreek moeten we zoeken in de polders Oostzaan en Westzaan. In 1960 bedroeg het chloorgehalte hier 1200-1500 mgr per liter. Gelijke tred houdend met de achteruitgang van de Dodaars verdwijnt in de Zaanstreek het darmwier, van belang hier als nestmateriaal voor deze vogels. De jaren, waarin dit wier het roeien door bepaalde sloten onmogelijk maakte, zijn voorbij. Rond Zwet en Merken is het zelfs totaal verdwenen.

Het was i.v.m. de zorgwekkende toestand van de Dodaars als broedvogel in het Zaanse polderland, dat we besloten om van deze soort als bewerkers deel te nemen aan de Nationale inventarisaties, georganiseerd door het Contactorgaan voor Vogelstudie.

In totaal ontvingen we de gegevens van 36 gemeenten, waarbij in totaal 120 broedgevallen werden gemeld. Vergeleken met de *Avifauna van Nederland* betekent dit $\pm 5\%$ van het geschatte minimumaantal. De gegevens vindt U gerangschikt in onderstaande tabel, waarin de gemeenten alfabetisch zijn gerangschikt.

Wij hopen dat wij mogen rekenen op Uw medewerking in de komende jaren om deze gegevens te kunnen aanvullen tot een zo volledig mogelijk geheel. Alle medewerkers van het afgelopen jaar kunnen er op rekenen, dat ze ook dit jaar de deelname-formulieren krijgen toegestuurd.

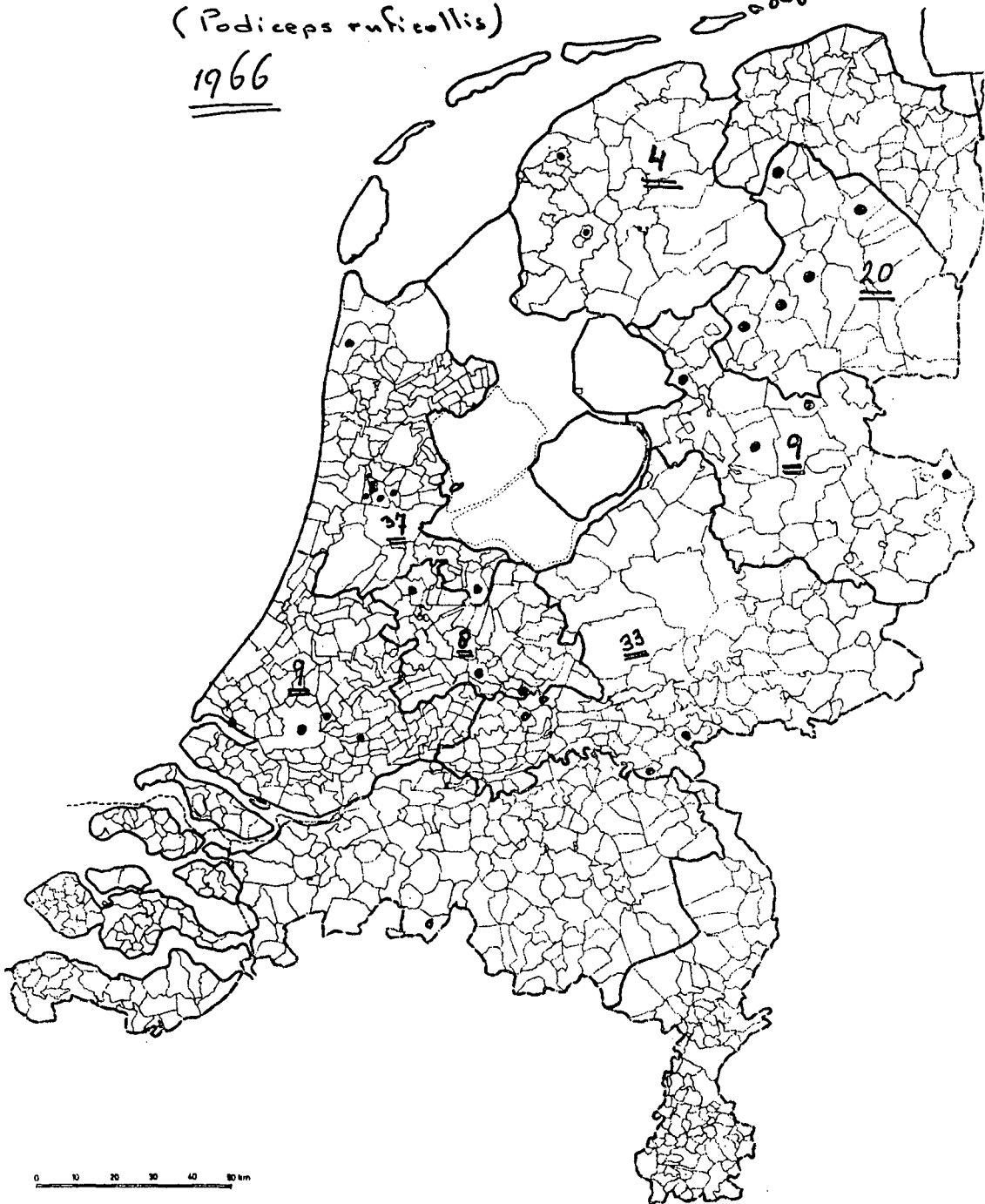
Walvischstraat 6,
Jisp (N.H.)

M. v. Herp
D. Dekker

Broedgevallen Dodaars in 1966

Assen	—	Houten	2	Ubbergen	16
Anlo	8	Jisp	—	Vinkeveen	5
Beilen	1	Koog a/d Zaan	4	Vollenhove	1
Buren	1	Maurik	1	Wijk b. Duurstede	1
Cappelle a/d IJssel	1	Maassluis	5	Wormer	—
Dongjum	2	Nieuw Lekkerland	1	Wormerveer	5
Duurswoude	1	Oss	—	Westzaan	3
Dedemsvaart	5	Oostzaan	10	Wieringen	—
Denekamp	1	Overasselt	15	Zijpe	1
Dwingelo	1	Rotterdam	2	Zaandam	3
Dalfsen	2	Roden	5	Zaandijk	10
Hilversum	1	Sneek	1	Zuidlaren	—
Havelte	5				

Broedgebieden van de Dodaars
 (*Podiceps ruficollis*)
1966

Overzicht van de thans bekende gemeenten waar de Dodaars met 1 of meerdere paren als broedvogel voorkomt. (1966)
 De getallen in de provincie betreffen het aantal broedparen per provincie.